

Zárubová, Marcela

Bělehradský fantóm

Porta Balkanica. 2009, vol. 1, iss. 1-2, pp. 74-

ISSN 1804-2449

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/135259>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Bělehradský fantóm

Marcela Zárubová

Letošní rok byl pro srbskou kinematografii nadměru úspěšný, co se týká počtu premiér. Nejvýrazněji o sobě daly vědět snímky renomovaných režisérů Srdjana Dragojeviće a Gorana Paskaljeviće. Dragojević je autorem srbského zástupce v boji o Oscara, který je zároveň nejnákladnějším filmem roku – *Sveti Georgije ubiva aždahu* (Svatý Jiří zabíjí draka). *Medeni mesec* (Líbánky) od Paskaljeviće si získal široký zájem médií jako první srbsko-albánská produkce, jejíž slavnostní uvedení proběhlo v září na festivalu v Benátkách. Vedle vysokorozpočtových snímků si dobral pochvalné kritiky i přízeň diváků celovečerní debut Jovana B. Todorovića. *Bělehradský fantóm* (Beogradski fantom) je polodokumentární či polohraná rekonstrukce městské legendy o neukázněném řidiči, který zaměstnával policii koncem 70. let.

Na přelomu srpna a září roku 1979 se konal v Havaně šestý summit Hnutí nezúčastněných, Bělehrad ale v té době žil jinou událostí. Po 10 nocí se centrem města, bývalým Bulevarem Revolucije a po náměstí Slavija, prohánělo kradené bílé Porsche s černou střechou. Publikum, které přihlíželo oněm „spanilým jízdám“, se neustále rozrůstalo, s termoskami a stoličkami očekávali, až se kolem nich desperát prožene.

Ve filmu se v hraných pasážích střídají záběry automobilových honiček s poradami bezmocných policistů, kteří se snaží případ vyřešit, „než se vrátí Tito“. Za pomoci počítačových triků je realisticky oživena stará podoba Slavije. I když se objevují náznaky pokusů o akci a napětí, především díky výborné hudbě Nemanji Mosuroviće, hraná část je spíše ilustrací té dokumentární. V ní na Fantoma, jak se řidiči začalo přezdívat, vzpomínají tehdejší vyšetřovatelé, taxikář, historik, antropolog či vlastník auta a uvádějí na pravou míru řádku mýtů, které kolem této krátké epizody vznikly. (Podle jednoho z nich byl prý původním majitelem vozidla Goran Bregović.) I když byl mladík nakonec dopaden, jeho motiv zůstává nejasná. Milutin Milošević, představitel hlavní role, nemá prakticky co hrát. Stále týž neproniknutelný pohled a za celých 80 minut ani jedno slovo. Co se může zpočátku jevit jako nedostatečně prokreslená charakterizace postavy, ukáže se jako důležitá součást mnohoznačného vyznění filmu. Legendy přece netvoří aktéři, ale ti, co je vyprávějí, čemuž ostatně dávají zapravdu výpovědi přizvaných hostů.

Snímek Bělehradský fantóm zanechá diváka ještě dlouho po závěrečných titulcích v nejistotě, byl-li Vlada Vasiljević obyčejným pouličním výtržníkem, milovníkem rychlé jízdy nebo buřičem proti policejnímu řádu SFRJ.